

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra anglistiky

Bakalářská práce

Zkratky, akronymy a značky ve zdravotnictví

Abbreviations, acronyms and safety signs in healthcare

Vypracovala: Sabina Dominová, VKZu-AJu
Vedoucí práce: Mgr. Ludmila Zemková, Ph.D.

České Budějovice 2022

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Pedagogická fakulta

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Sabina DOMINOVÁ**
Osobní číslo: **P19717**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Výchova ke zdraví se zaměřením na vzdělávání**
Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání
Téma práce: **Zkratky, akronymy a značky ve zdravotnictví**
Zadávací katedra: **Katedra anglistiky**

Zásady pro vypracování

Cílem této bakalářské práce je seznámit čtenáře s druhy zkratk, zkratkových slov a symbolů, které se vyskytují v současném zdravotnictví. Teoretická část práce vymezí a charakterizuje jednotlivé druhy zkratk, akronymů a symbolů v anglickém a českém pojetí. Analytická část práce si klade za cíl představit zkratky a zkratková slova, která se vyskytují v současném zdravotnictví, jejich anglické základy, překlad do češtiny a doplňující informace či stručný výklad pojmu. V praktické části též budou uvedeny výsledky monitoringu zaměřeného na výskyt zkoumaných zkratk a zkratkových slov.

Rozsah pracovní zprávy: **30 – 50 str.**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Dokulil, M.(1962) Tvoření slov v češtině. Praha: Nakladatelství československé akademie věd.
Hrbáček, J. (1979) Jazykové zkratky v češtině. Praha: Univerzita Karlova. ISBN
Hubáček, J.(1996) Tvoření slov v češtině. Ostrava: Ostravská univerzita. ISBN 80-7042-441-9
Huddleston, R. and Pullum, G.K. (2002) The Cambridge Grammar of the English Language. Cambridge: Cambridge University Press
Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J. (1985). A Comprehensive Grammar of the English Language. Longman

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Ludmila Zemková, Ph.D.**
Katedra anglistiky

Datum zadání bakalářské práce: 23. dubna 2021
Termín odevzdání bakalářské práce: 27. dubna 2022

doc. RNDr. Helena Koldová, Ph.D.
děkanka

doc. PhDr. Lucie Betáková, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 74b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam i o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala paní Mgr. Ludmile Zemkové, Ph.D, za její odborné vedení mé bakalářské práce, ochotu, trpělivost a za cené rady, které mi při psaní bakalářské práce poskytovala.

Obsah

1	Úvod	8
2	Teoretická část	9
3	Současný stav řešené problematiky	9
3.1	Zkratky a zkratková slova	9
3.2	Zkratky v českém jazyce	13
3.3	Zkratky v anglickém jazyce	15
3.4	Vznik zkratk	17
3.4.1	Grafická zkratka	17
3.4.2	Iniciálové zkratky	19
3.4.3	Iniciálová zkratková slova	20
3.4.4	Zkratková slova	20
3.4.5	Tronkace	21
3.4.6	Značky	21
3.4.7	Grafické značky	23
4	Analytická část	28
4.1	Zkratky a značky ve zdravotnické dokumentaci	28
4.1.1	Zkratky chemických prvků a sloučenin, hormonů, enzymů	28
4.1.2	Zkratky a značky diagnóz	30
4.1.3	Zkratky a značky diagnostických metod	33
4.1.4	Zkratky a značky v oblasti anatomického názvosloví	34
4.1.5	Zkratky a značky obecně známých institucí ve zdravotnictví	36
4.1.6	Zkratky a značky institucí ve zdravotnictví	36
4.1.7	Grafické značky ve zdravotnictví	37
4.2	Užívání zkratk a značek ve zdravotnické dokumentaci	42
4.2.1	Výhody užívání zkratk a značek ve zdravotnické dokumentaci	43
4.2.2	Nevýhody a úskalí užívání zkratk a značek ve zdravotnické dokumentaci	43

5	Závěr	45
6	Summary	46
7	Použitá literatura a další zdroje	47
8	Přílohy	51
8.1	Obrázkové přílohy	51

1 Úvod

Práce je rozdělena na teoretickou a na analytickou část. Teoretická část práce se bude zaměřovat na vymezení a definování zkratk, zkratkových slov a to jak v českém, tak i anglickém pojetí a dále potom jednotlivých typů zkratk, ale i akronymů, symbolů a značek. V analytické části máme poté vybrané zkratky, které se vyskytují v současném zdravotnictví, jejich český a anglický význam, a dále jsou rodělené do skupin podle jejich významu na zkratky chemických sloučenin, hormonů, diagnóz, diagnostických metod, anatomického názvosloví a institucí ve zdravotnictví. V analytické části se také nachází porovnání bezpečnostních značek v České Republice, Americe, Austrálii a Británii.

Se zkratkami, akronymy i značkami se v současném zdravotnictví setkáváme stále četněji. Dá se uvést, že každý z nás se setkává se zkratkami i v každodenním životě. V současné, a to velmi uspěchané době, se lidé poměrně výrazně snaží o jakoukoli úsporu času, a to v oblasti zdravotnictví, platí i o něco více. Jakákoli snaha o ekonomičnost, ale i o vyšší efektivitu se postupně promítá i do všech rovin jakékoliv lidské činnosti. Je tedy nasnadě že tyto tendence a snahy se promítají i do roviny zdravotnictví a zdravotnické péče.

Dá se říct, že v současnosti, se téměř kdekoliv setkáváme se zkratkami a zkratkovými slovy. Ke zkratkám a ke zkracování slov nejčastěji dochází z rozmanitých důvodů. Důvodem může být například úspora místa nebo úspora času. Zkratky a zkratková slova skutečně mohou do textu vnášet mnohem větší přehlednost, ale samozřejmě také originalitu. Avšak při užívání zkratk v textu je potřebné dbát na adekvátnost jejich užití a frekvenci. Jestliže je užitá zkratka všeobecně známá širokému okruhu svých uživatelů jazyka, tak není apriori důležité ji verbálně vysvětlit. V případě, že se jedná o zkratku, která není tak všeobecně známá, tak je potřeba ji při prvním užití v textu, vysvětlit a eventuálně se přesvědčit, že ji „ten druhý“ zná, a že jí dobře a skutečně rozumí. Pravidlo vysvětlení platí o něco více pro ty zkratky, kdy by jejich grafická podoba mohla odpovídat několika rozmanitým názvům.

2 Teoretická část

3 Současný stav řešené problematiky

Zkratky (abreviace) jsou zajímavým procesem vzniku nových slov a proto se jim věnovalo a věnuje nezpočet odborníků, takové shrnutí jejich výsledků zkoumání si můžeme přečíst v díle *Jazykové zkratky v češtině* od Josefa Hrbáčka. Jejich užívání sahá už do dávných dob, ale u nás se jejich problematika začala řešit v první polovině 20. století. U anglického jazyka jsou první záznamy ze 17. století. V dnešní době jsou zkratky a zkratková slova neoddelitelnou součástí každodenního života a můžeme se s nimi setkat téměř kdekoli, a i když mohou být úsporou místa a času tak někdy může být jejich užití matoucí, zvláště pokud patří mezi zkratky, se kterými se setkáváme jen málo a nebo mají i několik možných významů.

3.1 Zkratky a zkratková slova

Můžeme se setkat s různými vymezeními pojmu zkratky (angl. abbreviation), to má za následek nejednotné použití termínu v lingvistické literatuře. Může se jednat o souhrnný termín pro všechny druhy zkratek a to i graficko-fonických a nebo se tak označují jen zkratky grafické. Jak Josef Hrbáček poukazuje na srovnání několika autorů ve svém díle *Jazykové zkratky v češtině*, každý definuje pojem zkratka jinak a každý je jinak dělí. Označení grafické zkratky použil např. W. Fleischer (*Worbildung der deutschcen Gerenwartsprache*, Leipzig 1974, s. 230). Pro Fleischera je zkrácený útvar zkratkou pouze pokud má jen grafickou podobu a v mluvené řeči se použije jeho plná forma. V případě W.Hofrichtera je nejobecnější pojem zkratkové útvary, a ty poté rozděluje dále na zkratky a zkratková slova. Zkratková slova i zkratky jsou tvořeny z úplných forem, ale podle Hofrichtera stojí zkratková slova na pomezí mezi zkratkami a plnými slovy, od zkratek se liší zvláštnostmi hláskovými, sématickými a morfologickými. Zkratky považuje za zvláštní útvar v jazyce, který vzniká za účelem úspory času. Jejich výskyt je možný sledovat v jazyce psaném i mluveném a nebo pouze v jazyce psaném. Tvorba zkratky je možná pouze z plných forem, jako jsou jednotlivá slova a slovní spojení. Plné formy a zkratky mají stejný význam, ale nejsou formálně identické, protože plné formy jsou užitím zkratek vyjádřeny neúplně. (Hrbáček. 1979)

Zkratky se původně v psaných textech vyskytovaly jako individuální zkrácená slova a jejich hlavní účel bylo urychlení písemného záznamu. V projevu mluveném se zkratky doplňovaly, a to i přes to, že se v psaném projevu ustálily. (Karlík, et al., 2002)

Jedna z podrobnějších definic zkratky od V. Viktora Borisova (*Abbreviacija i akronimija*, 1972, s. 100) zní: „Zkratka je jednotka mluveného nebo psaného jazyka utvořená z jednotlivých (ne všech) prvků zvukové nebo grafické podoby nějaké plné formy (slova nebo slovího spojení), s níž je daná zkratka v jistém lexikálně sématickém vztahu. K tvoření zkratky je možno použít jednotlivých hlásek (písmen), skupin hlásek (zlomky morfémů) i úplných komponentů v různých kombinacích. Zákonitosti tvoření zkratk jsou pevně dány systémem konkrétního jazyka, ale základní z těchto zákonitostí jsou určovány rozvojem jazyka jako společenského jevu. Nejdůležitějším formálním příznakem zkratk je jejich foneticky či graficky motivované spojení s nezkrácenou formou, která slouží jako objektivní kritérium identifikace zkratk.“

Čermák v díle *Jazyk a jazykověda* (2001) uvádí zkratky a zkracování jako zvláštní slovotvorné procesy založené na přechodu a za účelem ekonomičnosti v textu a píše že: „Abreviace (zkracování) je tvoření zkratk (abreviatur), tj. vlastně „neslov“ ze slov nebo jejich kombinací; nejčastější jsou zkratky iniciálové. [...] Druhý typ je založen na přechodu z kolokací nebo kompozit k derivacím nebo elipsou k jednoslovnému základu původní kolokace a někdy (v české lingvistice) se mu říká univerbizace, srov. čes. Václavák, tělák (Václavské náměstí, tělesná výchova/tělocvik), státnice (státní zkouška).“

Slovník spisovného jazyka českého definuje zkratku jako: „ustálené zkrácení slova nebo slov.“

Zkratky se používají po celém světě a jejich užití je stále častější, jejich počet se neustále zvyšuje a to nejen z důvodu technického pokroku a vzniku nových organizací a vědních oborů, ale i z důvodu jejich praktičnost a úspory energie, času a místa. Dělejí text přehlednějším, ale nemělo by se jich v textu vyskytovat příliš mnoho, aby se text naopak nestal nesrozumitelným. Také je důležité dbát na to, aby byla zkratka v textu při prvním užití řádně vysvětlena, pokud je méně známá a ne tak často užívaná. Některé zkratky mohou mít i více významů a tak je dobré je okomentovat, aby nedošlo k jejich záměně. (Kos, 1983)

Jejich hlavní využití je převážně v administrativním a odborném vyjadřování, jelikož dokáží urychlit komunikaci. Užitím zkratk, které nejsou všeobecně známé může

dojít i ke značným komplikacím. Často se můžeme setkat i s tím, že se v běžné praxi ze zkratek stávají zkratková slova *eldéenka* (*LDN* – léčebna dlouhodobě nemocných), *jipka* (*JIP* – jednotka intenzivní péče). (Čechová, 2003)

V případě zkratkových slov (akronym) se jedná o zkratky, které jsou svým způsobem podobné slovům, protože se skloňují a nebo se mohou stát i základem pro další odvozování. Jejich užití je převážně pro názvy institucí a firem, kdy zkratková slova vznikají z počátečních slabik několikaslovných pojmenování (*Čedok* – Česká dopravní kancelář, *Fida* – Finanční a daňové poradenství). (Hlavsa, 2001)

Velice často se se zkratkami můžeme setkat právě při studiu a to konkrétně v akademickém textu. Patří sem i zkratky akademických titulů a mnoho dalších. Některé takové příklady jsou v tabulkách níže. (McCarthy, O'Dell, F, 2002)

Zkratky v textu

Zkratka (AJ)	význam	Zkratka (CJ)	význam
e.g.	for example	např.	například
p.	page	s., str.	strana
no.	number	č.	číslo
etc.	and so on	atd.	a tak dále
i.e.	that is	tj.	to je
att.	attachment	příl.	příloha
ed.	edition	vyd.	vydání
B.C.E.	before the current era	př. n. l.	před naším letopočtem
yr.	year	r.	rok
i.a.	Among other things	aj.	a jiné

Některé akademické tituly

V anglickém jazyce se tituly rozdělují jiným způsobem a tak nemáme v českém jazyce ve většině případů zkratkové ekvivalenty.

Zkratka (Aj)	význam	překlad
B.A.	Bachelor of Arts	Bakalář umění
B.F.A.	Bachelor of Fine Arts	Bakalář výtvarných umění
B.S.	Bachelor of Science	Bakalář věd
M.A.	Master of Arts	Magistr(a) umění
M.Arch.	Master of Architecture	Magistr(a) architektury
Ed.D.	Doctor of Education	Doktor pedagogiky
D.P.C.	Doctor of Professional Counseling	Doktor odborného poradenství
PhD	Doctor of Philosophy	Doktor filozofie
Dphar. (US)	Doctor of Pharmacy	Doktor farmacie

Zkratka (Cj)	význam
Bc.	Bakalář
BcA.	Bakalář umění
Ing.	Inženýr
MgA.	Magistr umění
PhDr.	Doktor filozofie
ThDr.	Doktor teologie
MUDr.	Doktor medicíny
Ph.D.	Doktor

Zkratky je možné užívat i v mluveném projevu, ovšem při rozhodování zda-li užít zkratku nebo celé nezkrácené pojmenování by si měl mluvčí podle Jaroslava Bartoška v článku *K diskuzi o zkratkách* (Naše řeč, ročník 58, 1975) , uvědomit tyto skutečnosti:

- srozumitelnost zkratek** – používat jen ty, které jsou všeobecně známé a nebo ji nejdříve představit v její nezkrácené formě a poté uvést její zkrácenou formu
- stylovou rovinnu** – pokud jsou zkratky srozumitelné, tak je možné je využít v odborném vyjadřování, při jiných projevech nejsou moc vhodné
- libozvučnost** – některé zkratky se při hláskování vyslovují obtížně (množství sykavek, exploziv nebo hlásek stejného typu), těmto je lepší se vyhnout

- d) **délku zkratky** – pokud zkratka obsahuje více jak čtyři iniciály a čím je delší, tím méně je v projevu srozumitelná

3.2 Zkratky v českém jazyce

U českého jazyka se čeští lingvisté začali zabývat zkratkami v období mezi světovými válkami, i když grafické zkratky se objevovaly už ve středověku. Jedním z prvních lingvistů, kdo u nás pojednával o tomto termínu byl R. Jacobson v jeho článku *Vliv revoluce na Ruský jazyk*, i když jak už název napovídá, zabýval se zkratkami v ruském jazyce. Úplně prvním dílem, které je čistě o problematice zkratek je u nás článek *Úspornost řeči* od Františka Oberpfalcera. V tomto článku ovšem nenajdeme žádnou teorii a spíše než dělením zkratek se zabývá popisem situace a tendencí jazyka tehdejší doby. Oberfalcer na zkracování poukazuje jako na důsledek přirozeného vývoje jazyků a nepřichází s žádnou terminologií, co se typologie týče. Ve svém díle uváděl mimo jiné i iniciálové zkratky, ale nenazýval je tak. Jedna z nejdůležitějších prací, která řeší teorii je *Poznámky o místě zkratek v jazyce* (1940) od Ladislava Cejpa. Autor zde pojednává o rozdílech mezi zkratkami psanými a vyslovovanými a také řeší jejich výslovnost a zařazení do jazykového systému. Přičemž psané rozděljuje podle toho jak vznikly na hláskové (dnes zkratky iniciálové), slabičné (utvořeny počátečními slabikami slov), slovní (celá slova a nebo jejich část). Ve svém článku Cejp rozděljuje zkratky i podle toho z jakých jsou oblastí, takže například obchodní, reklamní, vědecké, úřední, sportovní.

Ve velkém se nové zkratky začaly tvořit a užívat po druhé světové válce, díky tomu s vzrostl i zájem o tuto problematiku a pohled na ně se změnil a začalo se na ně více nahlížet jako na součást českého jazyka. V Trávníčkově *Mluvnici spisovné češtiny I* (1951) se zkracování slov zařazuje mezi slovtvorné procesy. Trávníček nejdříve uvádí zkracování jednotlivých slov, poté sousloví. Při zkracování sousloví dochází ke vzniku písmenných zkratek (*ČSR, ÚRO*), slabičných (*TESLA, MEVRO*) a pak slova, která jsou zkrácená jen částečně (*kultprop* - kulturně propagační referent).

Ke konci 40. let se zkratkám věnoval M. Helcl v článku *Zkratková slova* (Naše řeč, ročník 33 (1949), číslo 9-10, s. 161-170). Zabývá se zde způsoby tvoření zkratek a zásadami jejich užívání, ale to vše jen okrajově. Jeho hlavním zájmem jsou zde zkratková slova „*Těmi rozumíme taková nová slova, která jsou náhradou za*

několikaslovný výraz (sousloví) a vznikla buď ze skutečných zkratk slov původního sousloví, ať již písmenných, nebo slabičných, anebo byla uměle, vědomě vytvořena s použitím i slabik, i písmen všech slov sousloví.“ (Hecl 1949, s.162) Všimá si jejich vzniku, toho jaké mají vlastnosti a jak se skloňují, také si všimá jejich výslovnosti. Rozlišil slova zkrácená, která vznikla z jednoho slova a slova zkratková, která vznikla z částí několikaslovního pojmenování.

Na Hecla navazuje s výslovností zkratk a zkratkových slov Milan Romportl. (Výslovnost zkratkových slov, Naše řeč 1951, s. 46–50) Zaměřuje se pouze na výslovnost zkratkových slov, která vznikla nezáměrně z počátečních písmen složených názvů.

Nikdo z autorů o kterých Hrbáček píše a které zkoumal, se neshodují v jednotném vymezení pojmu zkratka. Sám Hrbáček zkratky dělí na grafické a graficko-fonické. V případě grafických značek je dále rozděluje na ustálené (interindividuální, standardní, normované) a neustálené (individuální, nestandardní, nenormované). Zkratky graficko-fonické rozděluje na lexikální a nelexikální, kdy v obou případech mohou být tyto zkratky i přechodné. (více v kapitole 3.4.1)

Jedno z dalších děl, zabývajícím se zkratkami v českém jazyce je titul *Tvoření slov v češtině* (1962) od Miloše Dokulila. Ve své knize zkratky zahrnuje do jednoho ze způsobů tvoření nových slov v češtině. Mezi zvláštní způsoby tvoření slov, kdy se zasahuje do významu slov a jen jej modifikuje, ale nemění, zařazuje mechanické krácení slov a slova zkratková. Podobně jako Dokulil k dělení zkratk přistupuje i Vladimír Šmilauer v díle *Novočeské tvoření slov* (1971)

Dalším autorem, který pojednává o zkracování slov v českém jazyce, je Jaroslav Hubáček v jeho díle *Tvoření slov v češtině* (1996). Hubáček tento slovotvorný postup zahrnuje do dalších způsobů úpravy již existujících slov a rozlišuje je na dva základní typy. Nejdříve rozlišuje zkracování, kdy se zkracuje pojmenování složené z několika slov na pojmenování jednoslovné. Do tohoto procesu zahrnuje iniciálové zkratky a poté zkratková slova (fonické zkratky), která jsou tvořena z hlásek dílčích slov u víceslovného pojmenování. Dalším typem je zvláštní druh zkracování, do kterého zahrnuje mechanické krácení (na shledanou – naschle, matematika – matika) a překrucování (angličtina – anglina, sestra – ségra). S těmito postupy krácení se setkáme spíše v nespisovném jazyce. (Hubáček, 1996)

Ani v dnešní době nejsou zkratky opomíjené a můžeme se s nimi setkat v různých publikacích jako třeba *Pravidla českého pravopisu* (2013, s. 37-40) nebo *Příruční mluvnice češtiny* (2003, s. 224–225) a i vědeckých člancích (Bozděchová, Ivana. Recept na zkratky a značky. In *Naše řeč*, 2008, roč. 91, s. 220–222) nebo například (Čechová, Kateřina. XCLNT aneb Devokalizované zkratky v chrématonymii. In *Naše řeč*, ročník 95, 2012, číslo 4, s. 220-223).

3.3 Zkratky v anglickém jazyce

Záznamy o zkratkách v anglickém jazyce se objevují již v 17. století. Rané formy slovníků, které se zabývaly zkratkami se objevovaly už v 15. století. Počet zkratek užívaných v anglickém jazyce se začal systematicky rozšiřovat v období první světové války. Nejčastěji to byly vojenské zkratky a zkratky obchodních a vládních činností. Obrovský nárůst byl zaznamenán i za druhé světové války. V průběhu staletí se změnil i účel užívání zkratek z původní středověké potřeby ekonomičnosti a efektivity. Stala se z toho pohodlnost a úspora času a práce. Dnes se setkáme se sbírkami zkratek v nezpochybně různých oborů. Ve 20. století můžeme stále rostoucí popularitu zkratek sledovat na nárůstu počtu nově vznikajících slovníků a specializovaných slovníků. *Gale's Acronym Dictionary* (1960) začínal s 1200 zkratkami a ve dvacátém vydání *Crowleyho a Sheppardova* (1987) obsahoval již 425 000 zkratek. (Cannon, 1989)

První teoretické práce o zkratkách, konkrétně inícialových zkratkách (inicialismech) se začaly v lingvistických knihách a člancích objevovat až po roce 1955, kdy Baum vydal čtyři krátké články týkající se inícialových zkratek. (Cannon, 1989)

Randolph Quirk ve svém díle *A Comprehensive Grammar of the English Language* (1985) rozlišuje tři hlavní slovotvorné procesy, které se zabývají abbreviací. Patří mezi ně clippings, acronyms a blends.

Clipping (také známé jako tzv. truncation) je proces, kdy se redukuje forma několika slabikového slova, převážně podstatných jmen, na jedno slabiková. Jejich užití je spíše neformálního charakteru. (Plag, I., 2003). Podle Quirka je nejčastější formou taková, kde zůstane počáteční část slova a zbytek je oříznut, je nazývána final clipping např. *ad* – *advertisement* (reklama), *prof* - *professor* , *lab* – *laboratory* (laboratoř). Další ze zmíněných a méně často se vyskytujících forem je tzv. initial clipping, kdy je oříznuta

počáteční část slova např. *phone – telephone (telefon), plane – aeroplane (letadlo), net – internet*. Tyto dvě zmíněné formy se mohou i kombinovat, takže se slovo zkrátí jak o počáteční slabiku, tak i o tu konečnou a vzniknout tak zkratky jako je *flu – influenza (chřipka), fridge – refrigerator (lednice)*. V poslední řadě se objevuje medial clipping, ze kterého je vpuštěna část ze středu slova např. *ma'am – madam (paní)*.

V díle *The Cambridge Grammar of the English Language* (2002) se můžeme setkat s pojmem initialisms, je to typ slovo tvorného procesu, který má základ v psaném jazyce. Initialismy se tvoří z počátečních písmen slov nebo sousloví a zařazují se zde do nich dva typy, a to abbreviations (abreviace - zkratky) a acronyms (akronyma).

Abbreviations se vyslovují jako po sobě jdoucí písmena, obvykle se píše bez teček, ale jsou i výjimky a tečka se píše mezi každým písmenem (*C.I.A.*). Ve většině případů se tyto zkratky píše velkými písmeny, ale některé se skládají z malých písmen (*pc – postcard, ps – postscript*). Můžeme se setkat i s abreviacemi, které se chovají gramaticky jako podstatná jména a je možné je skloňovat a utvářet množné číslo *MP – MPs* (Members of Parliament) (Huddleston et al., 2002)

Acronyms jsou jako v češtině tvořené počátečními písmeny slov (iniciálami) nebo někdy i slabikami. Tyto typy zkratk se nehláskují, ale čtou se jako jedno slovo. Příklad *NATO /'neɪtəʊ/ – the North Atlantic Treaty Organisation, UNESCO /ju:'nes.kəʊ/ – the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, AIDS /eɪdz/ – acquired immune deficiency syndrome*. Některé tyto zkratky je možné vyslovovat jako jednotlivá písmena a nebo jako acronymy *UFO /'ju:fəʊ/ nebo /ju: ef 'əʊ/ – unidentified flying object, VAT /vi: eɪ ti:/ nebo /væt/ – value-added tax*. (McCarthy O'Dell, 2008)

Někdy se můžeme setkat i s abreviacemi, které jsou dvojího významu *AA – Alcoholics Anonymous (organizace, která pomáhá lidem s problémy s alkoholem)* nebo druhý význam *AA – the Automobile Association (klub Britských motoristů)* dalším příkladem je *PC – personal computer* nebo *Police Constable (nejnižší hodnost policejního důstojníka ve Spojeném království)*. Mezi další takovéto zkratky patří i například zkratka *m – metre, mile, million, male, married (metr, mile, milion, muž, vdaný)*. Značky tohoto typu dají potom význam spíše v kontextu, nebo musejí být řádně vysvětlené. (McCarthy O'Dell, 2008)

Blends jsou formace, kdy se k sobě spojí dvě slova a vytvoří se tím slovo nové. Základní formální pravidlo, pro tvorbu takovýchto zkrácenin je, že první část z prvního

prvku je připojena k druhé části z druhého prvku. (AB+CD = AD, smoke + fog = smog)... (Plag, I, 2003)

Podle *The Cambridge Grammar of the English Language* (2002) můžeme rozdělit blends na čtyři typy. V prvním případě se blend skládá z části prvního základu plus celé části druhého základu (*paratroops* – *parachute* + *troops*, *telebanking* – *telephone* + *banking*). V případě druhém se skládá z celého prvního základu plus konečné části druhého základu (*breathalyse* – *breath* + *analyser*, *newcast* – *news* + *broadcast*). Ve třetím případě se skládá z první části prvního základu a konečné části druhého základu. (*heliport* – *helicopter* + *airport*, *stagflation* – *stagnation* + *inflation*). A v posledním případě je středová část společná pro oba základy a v ní se také překrývají (*motel* – *motor* + *hotel*, *sexploitation* – *sex* + *exploitation*).

3.4 Vznik zkratk

Zkratky vznikají několika způsoby. Nejčastěji se vypisuje vždy první písmeno z jednotlivých slov, takové zkratky se nazývají iniciálové, jsou psané velkými písmeny (ČR). Dále máme zkratková slova nebo také akronymy, tvoří se z počátečních slabik jednotlivých slov a jak už název napovídá, mají charakter slov a skloňují se. Řadí se sem názvy různých podniků a institucí.

3.4.1 Grafická zkratka

Grafické zkratky nemají mluvenou podobu a setkáváme se s nimi pouze v psané podobě (vyjímkou jsou ty, které mají funkci značek). V případě jejich čtení se vyslovuje celá forma slova. Můžeme je rozdělit na grafické zkratky ustálené (standardní, normované), které mají vždy stejnou podobu, a na neustálené (nestandardní, nenormované), které jsou individuální. (Hrbáček, 1979, str.54) U ustálených grafických značek je podle Hrbáčka, možnost rozdělit je na tyto druhy podle způsobu, jakým jsou vytvářeny:

1. **iniciálové** – tvoří se z prvních písmen počátečních slov dělí se na jednoduché a složené.
  - a. jednoduché: *n.* – *nerv*, *č.* – *číslo*, *s.* – *sestra*

- b. složené: *r.č. – rodné číslo, př. n. l. – před našim letopočtem*
2. **rámcové** – skládají se z prvního a posledního písmene.
dr. – doktor, pí – paní, St. – saint/street (svatý/ulice)
3. **lineární** – vzniknou pokrácením a zůstane pouze začátek slova
prof. - profesor, doc. – docent, est. – established (založeno)
4. **skeletové** – počáteční písmeno, písmeno ze středové části a poslední písmeno
Mgr. – magistr, mjr. - major
5. **kombinované** – kombinace všech vypsanych výše
ppor. – podporučík – kombinace iniciálového a rámcového typu

Při psaní zkratk, které vznikly z krácení názvů psaných s velkým písmenem na začátku slova, se velké písmeno užije i na počátku zkratky. U ostatních zkratk se na začátku píše malá počáteční písmena. (Hlavsa, 2001)

Nejčastější způsob jakým zkratky vznikají je, že se vypíše první písmeno slova a nebo slovního spojení, slabika a nebo i více slabik a to tak, aby na konci zkratky stála pokud možno souhláska. Na konci takovéto zkratky se píše tečka (*p. – pan, č.p. – číslo popisné*). Křestní jména se zkracují výpisem počátečního písmena a nebo počáteční skupinou písmen, končící na souhlásku. (*A. – Adam, Aleš; Ant. – Antonín*). Přesně daná je forma při psaní zkratk akademických titulů (*Ing. – inženýr, Dr. – Doktor, PhDr. – doktor filozofie*). Při označování členství v akademii věd se zkracuje tímto způsobem: *akad.* (akademik) – *akad. arch.* (akademický architekt). V některých případech se ustálené zkratky tvoří tak, že se vypustí samohlásky a vypíše se pouze některé nebo všechny souhlásky (*mjr. – major, mld. – miliarda*). V případě složených slov se vypíše počáteční písmena nebo i skupiny písmen jednotlivých slov ve slovní složenině (*čs. – československý, stč. – staročeský*). Některé zkratky ustálených slovních spojení se píše podobným způsobem a to dohromady, jako by se jednalo o jedno slovo. (*atd. – a tak dále, aj. – a jiné, tj. – to je, tzn. – to znamená*). Nejméně častý způsob je, že se vypíše první a poslední písmeno nebo písmena slova a v tomto případě se za takovouto zkratkou nepíše ani tečka (*pí – paní*). (Hlavsa, 2001)

Graficko-fonické značky, mají jak psanou, tak mluvenou formu a jsou znakové povahy. U Hrbáčka se můžeme setkat s tímto rozdělením:

Nelexikální – iniciálové zkratky: KSC, OSN, FOK

Přechodné – iniciálová zkratková slova: ÚRO, TON

Lexikální – zkratková slova: al+obal

Zkrácená slova: limo, trafo, Běta

Derivační zkratková slova

Derivační zkrácená slova: Chem-a, prof-ka, mat-ika

3.4.2 Iniciálové zkratky

Tyto zkratky, také známé pod termínem akronyma, jsou tvořeny vždy počátečními písmeny jednotlivých slov víceslovných názvů a tvoří valnou většinu všech zkratek. Není mezi nimi tečka a píší se velkými písmeny (iniciálami). Skladba těchto zkratek se neomezuje na počet iniciál, ale z důvodu praktičnosti se nejčastěji skládají ze tří až pěti iniciál. Čteme je po písmenech - *OSN* - [*ó es en*] (Hrbáček, 1979). Časté užití je k označení organizací, společností, zemí a politických stran, jejichž název je příliš dlouhý.

Pokud se ve víceslovných názvech vyskytují předložky a spojky, tak se při tvorbě iniciálových zkratek vynechávají a aby byly složené zkratky přehledné, tak se dělí mezerami, např. *ÚJČ AV ČR* = Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky. (Internetová jazyková příručka, 2008–2022)

Jsou i případy, kdy jsou iniciálové zkratky různých pojmenování stejné a aby nedošlo k záměně a bylo je od sebe snadné odlišit, vkládají se mezi jednotlivé iniciály malá písmena. Jeden z příkladů může být zkratka pro Český rozhlas, kdy by zkratka měla být *ČR*, ovšem aby se snadno rozlišila užívá se zkratka *ČRo*. Dalšími příklady je rozlišení fakult univerzit jako právnická fakulta – *PF*, přírodovědecká – *PřF*, pedagogická – *PedF*. Můžeme se setkat i s případy, kdy iniciálová zkratka vznikla z jednoho slova např. tuberkulóza – *TBC*, elektrokardiogram – *EKG*. (Internetová jazyková příručka, 2008–2022)

U výslovnosti se doporučuje užít totožné zvukové realizace jako v české abecedě, a to i u iniciálových zkratek, které byly převzaté z anglického jazyka. Vyjimku tvoří zkratky takové, které se u nás v českém jazyce ustálily. Například anglické *O.K.*

nevyslovíme jako [o:ka:], ale vyslovíme ji [ou keɟ]. Jedním z dalších příkladů je *BBC* [bí: bí: sí:]. (Karlík, 2002)

Grepl Mioslav v *Příruční mluvnici češtiny* (1995, s.224) uvádí že: „ V textu mohou mít iniciálové zkratky gramatický rod shodný s nejdůležitějším substantivem pojmenování, např.: *ČR uzavřela smlouvu. Tam, kde není původní pojmenování zcela běžné, bývá gramatická shoda jako projev gramatického rodu různá, podle rodu i podle smyslu, např. SNS uzavřela/uzavřel smlouvu.* “

Z iniciálových zkratk mohou často vzniknout zkratková slova, a to v případě, že je možné je číst jako celek a ne po hláskách. *ARO* [aro] (hovor. áro) = anesteziologicko-resuscitační oddělení, *SÚKL* [súkl] = Státní ústav pro kontrolu léčiv. (Internetová jazyková příručka, 2008–2022)

3.4.3 Iniciálová zkratková slova

Iniciálová zkratková slova, patří mezi zkratky přechodné (pololexikální). Při vyslovení je čteme jako celek (jedno slovo – *JAMU* – *Janáčkova akademie múzických umění*, *AVU* – *Akademie výtvarných umění*). Iniciálová zkratková slova se často skládají ze tří až pěti iniciál a nebo z jedné až tří slabik. Ve svám principu jsou to iniciálové zkratky a jejich přechodnost je funkčně strukturní povahy. Vypadjí jako iniciálové zkratky, ale při zvukové realizaci získávají vlastnosti lexikálních jednotek. Přízvuk je na první slabice a flexe je u nich pouze částečná. (Hrbáček, 1979)

3.4.4 Zkratková slova

Tyto zkratky jsou lexikálního charakteru, tedy mají charakter slov. Zkraková slova vznikají z počátečních slabik víceslovných názvů. Při čtení se zkratková slova řadí k rodu a je u nich možná i flexe a nebo je možné je dále odvozovat. Patří sem hlavně zkratky různých podniků a institucí jako *Čedok* – Česká dopravní kancelář, *Bytex* – Bytový textil. Pokud je u takovýchto zkratk použita flexe, tak se forma zkratky mění přidáním koncovky podle jejich zakončení, z předešlých dvou příkladů potom vznikne tvar - *Čedoku*, *Bytexu*. (Zahradníček, Zahradníčková, 2013)

Pokud jde o pravopis, tak se zkratková slova řídí obvyklými pravidly, pokud označují obecné pojmenování, píše se s malým počátečním písmenem a nezáleží zde, zda-li slovo vzniklo z obecného nebo vlastního jména. (*umprum* – uměleckoprůmyslová škola, *radar* – z angl. radio detection and ranging). Velká písmena se píše jedná-li se o vlastní pojmenování (*Drutěva* – Družstvo tělesně vadných, *Řempe* – Řemeslnické potřeby). Rod zkratkových slov se běžně určuje podle toho, jak je slovo zakončené (*ten* – *Čedok*, *ta* – *Fida*). (Internetová jazyková příručka, 2008–2022)

3.4.5 Tronkace

V české lingvistice se o tomto termínu hovoří jako o mechanickém krácení (angl. *clippings*), které z velké části patří do nespisovné vrstvy. S tímto způsobem krácení se u nás můžeme setkat u domácích jmen *Dor-o-ta* – *Dora*, *Hel-en-a* – *Hela*, a poté převážně ve slangu či argotu (prodávali za korunu *pade(sát)*, *(ciga)retka*). Mezi další případy patří zkráceniny, které přejímáme z cizích jazyků. (*Expo(sition)*, *auto* – *automobil*) (Šmilauer, 1971)

3.4.6 Značky

Od zkratk a zkratkových slov jsou značky odlišné v tom, že mohou být tvořeny různými symboly, číslicemi a nebo i znaky z jiných abeced. Také se nevážou na jazykové vyjádření, ale přímo nám označují daný pojem. Přesto že jsou to dva rozdílné termíny, tak se vzájemně nevylučují, protože zkratka může současně zastávat i funkci značky. Je to dané tím, že pojem zkratka je strukturní a na druhé straně značka je pojem funkční. Dobře ustálené zkratky splňují formu, která se od značek očekává, jsou jednoduché a výrazné. Značky je možné dobře rozlišit i grafickou formou a to tak, že se za nimi nepíše tečka, pokud tedy nestojí na konci věty. Psaní velkých a malých písmen je u jednotlivých značek přesně dané. (Hrbáček, 1979)

Hrbáček značky rozděluje na tyto typy:

- 1) **Grafématické (písmenné)** – (kilometr – km)
- 2) **Ideografické (číselné)** – (pět – 5, sedm – 7)

- 3) **Piktografické** – patří sem značky, které ke svému vyjádření využívají různé znaky a obrazce namísto písmen. (% - procento, + - plus, = - rovná se, \$ - dolar)
- 4) **Kombinované** – spojení například dvou typů grafémické + ideografické (čtvereční metr - m²)

Opět se můžeme setkat s nejednotnými názory a rozděleními a tak například Ladislav Cejp ve svém článku *Slovo a slovesnost* (1940), rozděluje značky pouze na ideografické a piktografické a jako rozdíl uvádí, že značka se oproti zkratce neskládá z písmen.

Za značky se považují i některé iniciálové zkratky (ČR, OSN), názvy ustálených názvů novin a časopisů a názvy veřejných akcí. (Hartmanová, 2000)

Hartmanová v *Pravidlech českého pravopisu* (2000) dělí značky na písemné a číselné. Do písmenných značek, které se tvoří z jednotlivých písmen řadí tyto:

- a) **značky měř:** m – metr, cm – centimetr
- b) **značky vah:** g – gram, kg – kilogram
- c) **značky měn:** Kč – česká koruna, fr – frank
- d) **značky fyzikálních veličin a jednotek:** f – síla, t – čas, s – dráha
- e) **značky matematických pojmů:** r – poloměr, log – logaritmus
- f) **značky hudebních pojmů:** p – piano, ff – fortissimo
- g) **značky chemických prvků (psané s velkým počátečním písmenem) a vzorce chemických látek:** C – uhlík, Fe – železo, H₂O - voda

Číselné rozděluje na:

- a) **arabské:** 1, 2, 3, 4
- b) **římské:** I, II, III, IV
- c) **jejich seskupení:** 9 654 278, MCMXXV

Pokud se kombinuje číslice se značkou, tak se mezi nimi dělá mezera. Dohromady se píše v případě, že značka má funkci přídavného jména jako např. *10km rychlost* – desetikilometrová rychlost nebo je poté možné značku vyjádřit slovně *10kilometrová rychlost*. (Zahradníček, Zahradníčková, 2013)

Tečku píšeme, pokud se jedná o řadovou číslovku (od 8. hod. – od osmé hodiny) nebo pokud se v datu označuje den a měsíc pouze číslicemi, a také se píše mezi číslicemi, které nám označují hodiny a minuty (5.3. 2000 ve 4.20). Jestliže je možné číslo přečíst

jako číslovku základní i řadovou, tak za ní tečku nepíšeme. Jde o bibliografické údaje, řadové číslovky udávající díly nebo svazky knih a ročníky časopisů, kapitoly, odstavce, řádky, paragrafy a nebo označení administrativních částí a složek. I přes to, že v těchto případech má číslice funkci číslovky řadové, tak stojí vždy za jménem a proto se píše bez tečky. (Zahradníček, Zahradníčková, 2013)

3.4.7 Grafické značky

Jejich užívání se dá sledovat už v době pravěku, kdy šlo o obraz vytvořený na povrchu skály (petroglyf) za účelem zachycení tehdejšího života. Tehdy byl jejich účel nejspíše pouze estetický. Později se setkáme s tzv. piktogramy, jde o grafický znak, který nám znázorňuje pojem nebo sdělení v obrazové formě. Reprezentovali předměty přímo, spíše než prostřednictvím lingvistiky, nepředstavovali tedy slova a zvuky mluveného jazyka. V dnešní době se piktogramy užívají například v mezinárodním dopravním značení, takové symboly nejsou závislé na slovech a tak není třeba umět daný jazyk, protože je možné takovýmto značkám porozumět jelikož jsou i mezinárodně ustálené. (Fromkin, et al., 2011)

Obrázek 1. Piktogramy dopravního značení v Číně (Wang, 2016)

Jakmile se piktogram přijal jako reprezentace předmětu, tak se jeho pojem začal rozšiřovat a začaly se mu přiřazovat atributy onoho předmětu a nebo pojmy s ním spojené. Obrázek nebo tedy piktogram slunce potom může představovat teplo, světlo den atd.

V tomto případě spíše než předmět představuje piktogram myšlenku a takovéto zobecněné piktogramy se nazývají ideogramy. (Fromkin, et al., 2011)

Rozdíl mezi piktogramy a ideogramy nemusí být vždy úplně jasný. Ideogramy nejsou přímé reprezentace předmětu a je nutné naučit se, co konkrétní ideogram znamená. Na druhé straně piktogramy jsou doslovnější, jde vlastně o jednoduchý stylizovaný obrázek. Rozdíl se dá ukázat na těchto dvou příkladech (obr. č. 2) - třeba značka zákazu parkování, která je složená z černého písmene P v červeném kruhu a přeškrtnutá červenou čarou je ideogram. Myšlenka zákazu parkování je zde vyjádřena abstraktně. Za piktogram potom můžeme považovat značku zákazu parkování, kde je vyznačený odtah vozidla. Často se setkáme i se značkami, kde piktogram nebo ideogram doplněný o text a jejich interpretace je potom jednoznačná. Takové značky se nazývají značky kombinované. (Fromkin, et al., 2011)

Obrázek 2 Zákaz parkování

Možné rozdělení značek podle Health and Safety Executive & Great Britain (2009) je na tyto druhy: zákazová značka, výstražné, příkazové, nouzový únik nebo značka první pomoci a značky požární ochrany.

Zákazové značky

Zakazují chování, které by mohlo zvýšit nebo způsobit nebezpečí (např. zákaz vstupu nepovolaným osobám.) Tyto značky se zobrazují jako červený kruh s diagonálním pruhem zleva doprava, ten nemusí být vždy. Pozadí by mělo být bílé a na něm stylizovaný obrázek (piktogram) v černé barvě.

Obrázek 3. Zákaz užívání výstražných zvukových znamení, zákaz odbočení vlevo, zákaz předjíždění

Výstražné značky

Značky které upozorňují na nebezpečí (např. radioaktivní látky). Jsou trojúhelníkového tvaru, kdy po okrajích je černý pás a střed značky je vyplněný žlutou barvou a piktogram označující typ nebezpečí je v černé barvě a umístěn uprostřed značky. Další variantou je trojúhelník s červeným pásem po okrajích s bílým středem a černým piktogramem.

Obrázek 4. Radioaktivita, nebezpečí výbuchu, riziko úrazu elektrickým proudem (Nařízení vlády č. 11/2002 Sb.)

Příkazové značky

Tyto značky příkazují specifické chování. (např. Používej ochranou přilbu). Používají se k označení činností, které je potřeba provést, aby byly splněné zákonné požadavky. Tyto značky mají vzhled modrého kruhu s piktogramem nebo bílým textem umístěným uprostřed značky.

Obrázek 5. Umyj si ruce, vstup pouze s ochranou rouškou, používej ochranné brýle (Nařízení vlády č. 11/2002 Sb.)

Nouzové značky

Patří sem značky, které informují o nouzových východech, první pomoci nebo záchranných zařízeních (např. Nouzový východ). Většinou mají tvar obdelníku nebo čtverce zelé barvy. Uprostřed je potom stylizovaný obrázek nebo text bílé barvy.

Obrázek 6. Místo první pomoci, nouzový únik vlevo, pohotovostní telefon pro první pomoc nebo únik (Nařízení vlády č. 11/2002 Sb.)

Požární značky

Značky požární ochrany jsou červené barvy s bílými piktogramy. Značí prostředky požární ochrany a bezpečnostně požární zařízení. (Health and Safety Executive & Great Britain, 2009)

Obrázek 7. Požární hadice, směrovka, hasicí přístroj (Nařízení vlády č. 11/2002 Sb.)

Při umístění značek podle nařízení vlády č. 11/2002 Sb. Nesmí být nesmí být jejich účinnost ovlivněna nesprávnou volbou, nedostatečnou údržbou, nedostatečným počtem nebo přítomností jiných značek nebo zdrojů světla nebo zvuků stejného typu, které snižují viditelnost nebo slyšitelnost. Z tohoto důvodu je zejména třeba

- omezit umístění většího počtu značek blízko sebe,
- nepoužívat světelné značky v blízkosti jiného podobného světelného zdroje,
- nepoužívat současně dvě a více světelných značek odlišného významu, které mohou být zaměněny,

- d) kontrolovat funkčnost světelných značek a zařízení k vysílání zvukových a světelných signálů před uvedením do provozu a v pravidelných intervalech i v průběhu provozu

Informativní značky pro únik a evakuaci osob a značky překážek na únikových cestách musí být i při přerušení dodávky energie viditelné a rozpoznatelné minimálně po dobu nezbytně nutnou k bezpečnému opuštění objektu. (Nařízení vlády č. 11/2002 Sb.)

4 Analytická část

4.1 Zkratky a značky ve zdravotnické dokumentaci

V tabulkách je vždy uvedena zkrata v další kolonce mám poté uvedený její český význam a dále anglický. Dále jsou rozřazeny podle sfér, kam spadají.

4.1.1 Zkratky chemických prvků a sloučenin, hormonů, enzymů

Zkratka	Český význam	Anglický význam
5-HT	5-hydroxytryptamin	5-hydroxytryptamine
Ab	Protilátka	Antibody
ACE	angiotensin konvertující enzym	Angiotensin Converting Enzyme
ACEI	Inhibitor angiotenzin konvertujícího enzymu	Angiotensin-converting Enzyme Inhibitor
ACES	2-amino-2-oxoethylaminoetansulfonová kyselina	2-(2-amino-2-oxoethyl-amino) – ethanesulphoric acid
ACP	1. kyselina fosfatáza 2. acyl přenášející protein	1. acid phosphatase 2. acyl carrier protein
ACTH	Adrenokortikotropní hormon	Adrenocorticotropic Hormone
ACTH	adrenokortiko-tropní hormon	adrenocorticotrophic hormone
ADH	antidiuretický hormon	antidiuretic hormone
AFP	alfafetoprotein	Alpha-fetoprotein
Ag	Antigen	Antigen
ACh	acetylcholin	acetyl chlorine
AP	alkalická fosfáza	alkaline phosphatase
AT III	antitrombin III	antithrombin III
BHT	butylhydroxytoluen	butylated hydroxytoluene
BP	vázající protein	binding protein

CAT	kataláza	calatalase
CEA	karcinoembryonální antigen	Carcinoembryonic Antigen
CK	kreatinkináza	Creatine Kinase
CM	karboxymethyl	carboxymethyl
CO	Oxid uhelnatý	Carbon monoxide
CO2	Oxid uhličitý	Carbon Dioxide
CoA	koenzym A	Coenzyme A
DAG	Diacylglycerol	Diacylglycerol
DHT	dihydrotestosteron	dihydrotestosterone
DMS	dimetylsulfid	dimethylsulfide
DNA	Desoxyribonukleová kyselina	Deoxyribonucleic Acid
DZP	Diazepam	Diazepam
EFA	esenciální mastné kyseliny	essential fatty acids
FGF	fibroblastový růstový faktor	Fibroblast Growth Factor
FP	flavoproteiny	flavoproteins
FSH	hormon stimulující folikuly (folitropin)	Follicle Stimulating Hormone
GH	růstový hormon	growth hormone
GK	glycerinkináza	glicerokinase
GLu	glutaminová kyselina	glutamic acid
HDL	lipoprotein vysoké hustoty	high density lipoprotein
IFN-y	Interferon-y	Interferon-y
Ig	imunoglobulin	Immunoglobulin
LAP	leucitin amidopeptidáza	leucine amidopeptidase
LDH	dehydrogenáza kyseliny mléčné	lactic acid dehydrogenase
LDH	laktátdehydrogenáza	Lactate Dehydrogenase
LDL	protein nízké hustoty	low density lipoprotein
LH	luteinizační hormon	luteinizing hormone
LH	Luteinizační hormon	Luteinizing Hormone
LH-RH	hormon uvolňující gonadotropiny (luliberin)	Luteinizing Hormone-releasing Hormone
MPS	Mukopolysacharidy	Mucopolysaccharidosis

MSH	melanocyty stimulující hormon	Melanocyte Stimulating Hormone
NO	Oxid dusnatý	Nitric Oxide
OAA	oxaloctová kyselina	oxalacetic acid
OIH	hormon vyvolávající ovulaci	ovulation inducing hormone
P	plazma	plasma
PGH	růstový hormon hypofýzy	pituitary growth hormone
PHT	Fenytoin	Phenytoin
PTH	Parathormon	Parathormone
RNA	Ribonukleová kyselina	Ribonucleic Acid
SDH	sorbitol dehydrogenáza	sorbitol dehydrogenase
STH	somatotropní hormon	Somatotropic Hormone
T4	thyroxin	Thyroxine
TGFA	neutrální tuky	triglyceride fatty acids
U	moč	urine
UFA	neesterifikované volné mastné kyseliny	unesterified free fatty acids
VIP	Vasoaktivní intestinální peptid	Vasoactive Intestinal Peptide
VLDL	lipoprotein velmi nízké hustoty	Very Low Density Lipoprotein
XOD	xantin oxidáza	xantine oxidase

4.1.2 Zkratky a značky diagnóz

Zkratka	Český význam	Anglický význam
AD	autozomálně dominantní	Autosomal Dominant
AD	Alzheimerova choroba	Alzheimer's Disease
ADD	Porucha pozornosti	attention deficit disorder
ADHD	Porucha pozornosti v důsledku hyperaktivity	attention deficit hyperactivity disorder

AIDP	Akutní zánětlivá demyelinizační polyneuropatie	acute inflammatory demyelinating polyneuropathy
AIDS	syndrom získané imunodeficiency	acquired immunodeficiency syndrome
ALD	Alkoholické onemocnění jater	Alcohol Liver Disease
ALL	akutní lymfatická leukemie	Acute Lymphatic Leukemia
AMI	akutní infarkt myokardu	acute myocardical infarction
AML	akutní myeloidní leukemie	Acute Myeloid Leukemia
BERS	Benigní epilepsie s rolandickými hroty	benign epilepsy with rolandic spikes
BFNNC	Benigní familiární novorozenečné	Benign familial neonatal convulsions
BMR	bazální metabolismus	basal metabolic rate
BOOP	Obliterující bronchiolitida	bronchiolitis obliterans organizing pneumonia
BPH	benigní prostatická hyperplazie	benign prostate hyperplasia
ca	karcinom	carcinoma
CF	cystická fibróza	1.Cystic Fibrosis 2.Cardiac Failure
CMD	vrozená svalová dystrofie	Congenital Muscular Dystrophy
CP	Dětská mozková obrna	cerebral palsy
CRCA	kolorektální karcinom	Colorectal Cancer
CVI	Kortikální postižení zraku	cerebral visual impairment
DM	Diabetes mellitus	Diabetes Mellitus
DMD	Duchenneova progresivní svalová dystrofie	Duchenne's muscular dystrophy

DTP	záškrt, tetanus, černý/dávivý kašel	Diphtheria, Tetanus, Pertussis
EMC	encephalomyokarditida	encephalomyocarditis
EME	Časná myoklonická epilepsie	Early Myoclonic Encephalopathy
HB	hepatitida typu B	Hepatitis B
HCVD	hypertenzní kardiovaskulární onemocnění	Hypertensive Cardiovascular Disease
HIV	virus lidského imunodeficitu	Human Immunodeficiency Virus
HPV	lidský papilomavirus	Human Papillomavirus
JME	Juvenilní myoklonická epilepsie	Juvenile Myoclonic Epilepsy
JRA	juvenilní revmatoidní artritida	Juvenile Rheumatoid Arthritis
MMR	spalničky, příušnice, zarděnky	Measles-Mumps-Rubella
MS	Roztroušená skleróza	Multiple sclerosis
NEC	nekrotizující enterokolitida	Necrotizing Enterocolitis
PKU	fenylketonurie	Phenylketonuria
PM	polymyozitida	Polymyositis
RDS	Syndrom dechové tísně	Respiratory Distress Syndrome
RTA	renální tubulární acidóza	Renal Tubular Acidosis
RVH	hypertofie pravé srdeční komory	Right Ventricular Hypertrophy
RWS	Romanovcův-Wardův syndrom	Romano-Ward syndrome
SCD	náhlá smrt	(sudden cardiac death
SIDS	syndrom náhlého úmrtí dítěte	Sudden Infant Death Syndrome
SLE	systemový lupus erythematosus	Systemic Lupus Erythematosus
SMA	Spinální svalová atrofie	spinal muscular atrophy
SMA	Spinální svalová atrofie	spinal muscular atrophy

SNE	Subakutní nekrotizující encefalopatie (Leighův syndrom)	Subacute Necrotising Encephalomyelopathy
STD	pohlavně přenosné choroby	sexually transmitted diseases
TBC	tuberkulóza	Tuberculosis
TIN	tubulointerstiální nefritida (zánět ledvin)	Tubulointerstitial nephropathy
TK (BP)	krevní tlak	(BP) blood pressure
TSC	Tuberózní skleróza	Tuberous Sclerosis Complex
VSD	defekt septa srdečních komor	Ventricular Septal Defect
WS	Westův syndrom	Williams Syndrome
WWS	Walkerův-Warburgův syndrom	Walker-Warburg Syndrome
ZS	Zellwegerův syndrom	Zellweger syndrome

4.1.3 Zkratky a značky diagnostických metod

Zkratka	Český význam	Anglický význam
AG	Angiografie	Angiography
BMI	index tělesné hmotnosti	Body Mass Index
CT	Počítačová tomografie	computerized tomography
CTG	1. kardiogram 2. kardiografie	1. Cardiotocogram 2. Cardiotochography
DD	diferenciální diagnostika	Differential Diagnosis
EEG	1. elektroencefalogram 2. elektroencefalografie	1. Electroencephalogram 2. Electroencephalography
EKG	1. elektrokardiogram 2. elektrokardiograf	1. Electrocardiogram 2. Electrocardiography
ELMI	elektronmikroskopické vyšetření	Electron Microscopy
EMG	1. elektromyogram 2. elektromyografie	1. Electromyogram 2. Electromyography
ERG	Elektroretinogram	Electroretinogram

EUS	endoskopická ultrasonografie	Endoscopic Ultrasonography
IVU	vylučovací urografie	Intravenous Urogram Intravenous Urography
LP	Lumbální punkce	Lumbar Puncture
MMG (MG)	mamografie	Mammography
MRI	Magnetická rezonance	magnetic resonance imaging
MRS	Magnetická rezonanční spektroskopie	Magnetic Resonance Spectroscopy
PET	Pozitronová emisní tomografie	Positron Emission Tomography
PMG	Perimyelografie	Perimyelography
RTG	Rentgen (skiagram)	Radiography (X-ray)
SONAR	zkr. Názvu pro vyšetření ultrazvukem	sound, navigation and ranging
SPECT	Fotonová emisní tomografie	single photon emission tomography
TEE	jícnová (transezofageální) echokardiografie	Transesophageal Echocardiography
TTE	transtorakální echokardiografie	Transthoracic Echocardiography
UFM	uroflowmetrie	Uroflowmetry
USG, UZ	ultrasonografie, ultrazvuk	Ultrasonography

4.1.4 Zkratky a značky v oblasti anatomického názvosloví

Zkratka	Český význam	Anglický význam
a.	tepna (lat. arteria)	artery
aa.	tepny (lat. arteriae)	arteries
Abd.	břicho	abdomen

AC	Anatomické třídění	Anatomical Classification
AC	přední komora	Anterior Chamber
AD	pravé ucho (lat. auris dextra)	right ear
Ao	aorta	Aorta
BSA	povrch těla	body surface area
CNS	Centrální nervový systém	Central Nervous System
CSF	mozkomíšni mok	cerebrospinal fluid
DL	distolingvální	distolingual
EAC	zevní zvukovod	external auditory canal
GIT	trávicí soustava (gastrointestinální trakt)	Gastrointestinal Tract
i.a.	do tepny (intraarteriální)	Intra-arterial
i.m.	do svalu (intramuskulární)	Intramuscular
i.v.	do žíly (intravenózní)	Intravenous
IVS	mezikomorová přepážka (septum) srdeční	Interventricular Septum
lig.	vaz (lat. ligamentum)	ligament
ligg.	vazy (lat. ligamenta)	ligaments
m.	sval (lat. musculus)	muscle
mm.	svaly (lat. musculi)	muscles
MO	meziokluzní	mesio-occlusal
NK	buňky- přirození zabíječi	Natural Killer Cells
NNH	vedlejší nosní dutiny	
NS	nervový systém	nervous system
NT	Neurotransmitter	Neurotransmitter
p.o.	ústí (perorální)	By Mouth/ Per Oral
PDA	perzistující aortální dučej	Patent Ductus Arteriosus
PNS	Periferní nervový systém	Peripheral Nervous System
RAS	retikulární aktivační systém	reticular activating system
RES	retikuloendotelový systém	Reticuloendothelial System

RSP	prezentace koncem pánevním vpravo zadní	Right sacrotransverse presentation
s.c	subkutánně	Subcutaneous
s.c.	podkožní, subkutánní	subcutaneous(ly)
v.	žíla (lat. vena)	vein
VNS	Vegetativní nervový systém	Vegetative Nervous System
vv.	žíly (lat. venae)	veins
WBC	bílá krvinka, leukocit	white blood cell

4.1.5 Zkratky a značky obecně známých institucí ve zdravotnictví

Zkratka	Český význam	Anglický význam
SZO	Světová zdravotnická organizace	World Health Organization
WHO	Světová zdravotnická organizace	World Health Organization
WSMI	Světová organizace pro samoléčbu	World Self Medication industry

4.1.6 Zkratky a značky institucí ve zdravotnictví

Zkratka	Český význam	Anglický význam
APCP	Úřad pro ochranu čistoty ovzduší	Air Pollution Control Board
APOM	Společnost pro léčení chorob z povolání	Association of Occupational Medicine
BMA	British Medical Association	Britská lékařská asociace
DGSA	Poradce pro bezpečnost nebezpečného zboží	Dangerous Goods Safety Advisor
DOH (USA) MZ (CZ)	Ministerstvo zdravotnictví	Department of Health

EMA	Evropská asociace porodních asistentek	European Association of Midwifery
IEM	Ústav pro hygienu prostředí	Institute for Environmental Medicine
IMI	Mezinárodní mykologický institut	International Mycological Institute
NIH	Státní zdravotní ústav	The National Institute of Health
RIPH	Královský ústav veřejného zdraví a hygieny	Royal Institute of Public Health and Hygiene
SÚKL	Státní ústav pro kontrolu léčiv	State Institute for Drug Control

4.1.7 Grafické značky ve zdravotnictví

Pro ukázkou značek ve zdravotnictví jsem si pro porovnání k České Republice vybrala tři anglicky mluvící země a to Austrálii, Ameriku a Británii.

Z porovnání, která jsou uvedena níže vyplývá, že u všech zemí jsou značky téměř totožné. Důvodem je, že jsou bezpečnostní značky normované celosvětově podle ISO normy a to za účelem jejich snadné čitelnosti a rozlišitelnosti a to i bez znalosti daného jazyka. Vzhled a umístění značek je nařízené vládou a musí splňovat určitá pravidla, proto se značky téměř neliší. Jediný rozdíl může být ve vzhledu piktogramu díky designérovi nebo zpracovateli, který značku vyrábí a distribuje. I ti se ovšem musí držet nařízení a tak je rozdíl ve zpracování a stylizaci piktogramu odlišný jen nepatrně.

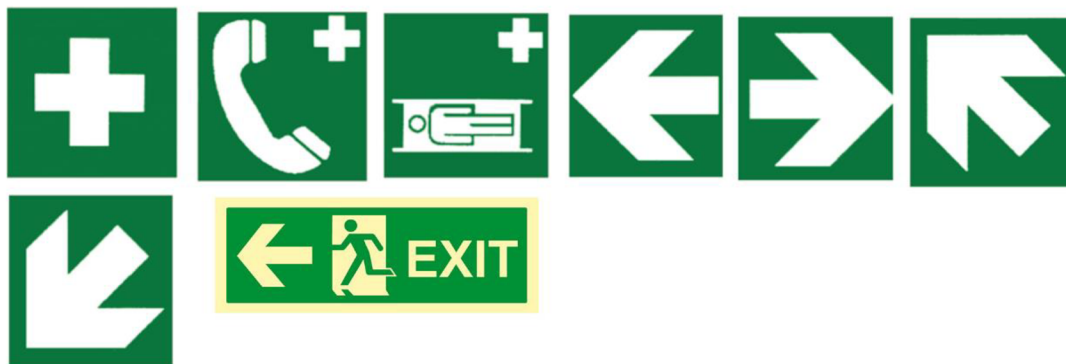
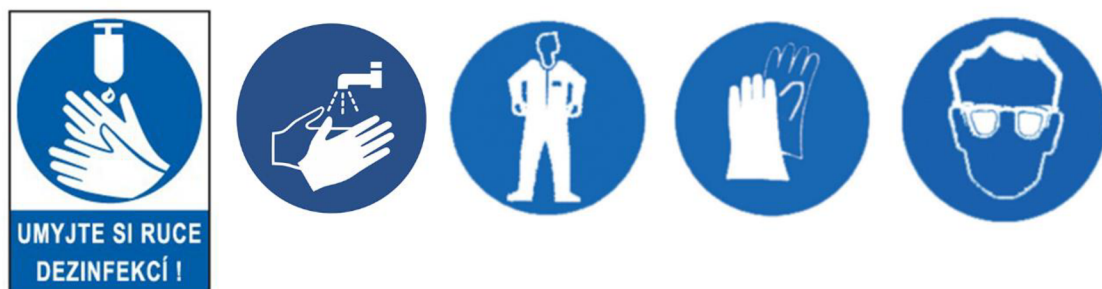
Obrázek 8. Možné odlišnosti ve stylizaci piktogramů na značkách

Na obrázku výše je ukázané, co se myslí rozdíly ve stylizaci piktogramů. I když je jejich vizuál trochu jiný, je vždy patrné, o co se jedná. Barevné zařazení se dodržuje vždy.

Označení nemocnice

Česká Republika	
Austrálie	
Amerika	
Británie	 <p>modrá - Nemocnice bez úrazových a pohotovostních zařízení. (Hospital without accident and emergency facilities) červená – Nemocnice s úrazovými a pohotovostními zařízeními. (Hospital with accident and emergency facilities)</p>

Značky ve zdravotnictví v České Republice

Obrázek 9. Značky ve zdravotnictví v České Republice.

Značky ve zdravotnictví v Austrálii

Obrázek 10. Značky ve zdravotnictví v Austrálii

Značky ve zdravotnictví v Americe

Obrázek 11. Značky ve zdravotnictví v Americe

Značky ve zdravotnictví v Británii

Obrázek 12. Značky ve zdravotnictví v Británii

4.2 Užívání zkratk a značek ve zdravotnické dokumentaci

Užívání zkratk, zkratkových slov a značek ve zdravotnictví může být velká úspora času, ale na druhé straně velkou bezpečnostní hrozbou a to jak pro zaměstnance, tak pro pacienty.

Jejich původ a prvopočátky užívání se dají sledovat už v latinských rukopisech, kdy byl prostor omezený, a proto bylo zkracování vyžadováno. Užívání akronymů se stalo velmi prominentní v období 20. století, kdy se staly populární zkratky jako LASER (Light Amplifications by Stimulated Emission of Radiation) a SONAR (Sound Navigation And Ranging). (Tsimá BM, Mbuka DO, Mungisi M, et al., 2017)

The Nursing and Midwifery Council (NMC - Rada zdravotních sester a porodních asistentek) jasně stanovuje, že se zkratky nemají používat při vedení záznamů a dokumentace. Užití je vhodné pouze pokud by se předešlo opakování jedné fráze. Nejdříve by se mělo napsat celé jméno a poté zkratka, pak je možné zkratku užívat i dále. (The Nursing and Midwifery Council 2022)

4.2.1 Výhody užívání zkratek a značek ve zdravotnické dokumentaci

K užívání zkratek a akronymů dochází v obecném i klinickém prostředí, a to za účelem zjednodušení a usnadnění komunikace. Jejich užití také šetří čas, prostor a úsilí. Další výhodou je přehlednější zápis do karet a také rychlá orientace v textu. Díky tomu se ve zdravotnické dokumentaci můžeme setkat s nepřehledným množstvím zkratek a akronymů. (Tsimá BM, Mbuka DO, Mungisi M, et al., 2017)

4.2.2 Nevýhody a úskalí užívání zkratek a značek ve zdravotnické dokumentaci

Mezi úskalí patří nejednoznačné, neznámé a podobně vypadající zkratky, které mohou vést k záměně a nesprávné interpretaci. Pracovníci ve zdravotnické péči nemusejí být obeznámeni s terminologií, neznají význam zkratek a to může mít fatální následky. Jeden z článků (STECKS, Ryan, et al., Healthcare Staff Knowledge Assessment of Common Medical Acronyms. 2019.) poukazuje na výzkum znalosti zkratek, které se týkají hospital-acquired condition (HAC). Výzkumu se účastnilo 35 sester, 25 respiračních specialistů a 5 lékařů a nikdo z nich nebyl schopen určit všech 13 akronymů, které jim byly ve výzkumu předloženy.

Můžeme se setkat i se zkratkami, které mohou mít dvojí význam. Ty se zdají být zvláště problematické pro zdravotníky, kteří čtou poznámky napsané někým z jině

disciplíny. Například v anglickém jazyce „BPD “ může v jednom oboru znamenat bronchopulmonary dysplasia (bronchopulmonární dysplazie) a v oboru druhém borderline personality disorder (hraniční porucha osobnosti). (Walsh KE, Gurwitz JH., 2008)

Nadměrné užívání zkratk ve zdravotnické dokumentaci bylo označeno jako vysoké riziko bezpečnosti pacientů. Institut pro bezpečnou lékařskou praxi (The Institute for Safe Medication Practices) uvedl, že i více než 7000 umrtí ročně může být připsáno chybně připsané léčbě, přičemž zkratky významně přispívají k tomuto vysokému počtu úmrtí. (Tsimas BM, Mbuka DO, Mungisi M, et al., 2017)

5 Závěr

Tato bakalářská práce se zabývá výskytem zkratek a značek ve zdravotnictví a zdravotnické dokumentaci. Zkratek je nepřehledné množství a v dnešní uspěchané době jsou nepostradatelnou součástí každodenního života, jsou velkou úsporou času a také mají ekonomickou funkci. V úplném úvodu teoretické práce jsme se seznámili s pojmem zkratky obecně, zjistili jsme, že není úplně snadné jejich třídění a každý z lingvistů na ně nahlíží a třídí je trochu jiným způsobem. Následně jsme se podívali na to, jak na pojem zkratka nahlíží lingvisté v českém jazyce a jak lingvisté v anglickém jazyce. Dále jsme se zaměřili na rozdělení jednotlivých typů zkratek, jejich vznik a některá pravidla při zápisu a výslovnosti.

V analytické části jsme se poté seznámili se zkratkami, které se vyskytují v současném zdravotnictví. Jednotlivé zkratky jsou vždy doplněny o český i anglický význam a jsou rozděleny do skupin podle toho do jaké sféry spadají jako chemické sloučeniny, hormony, diagnózy, diagnostické metody, anatomické názvosloví a instituce ve zdravotnictví. Dále došlo k porovnání vizuální stránky grafických značek mezi Českou Republikou a třemi anglicky mluvícími zeměmi a to Amerikou, Austrálií a Británií. Přičemž jelikož jsou značky mezinárodně ustálené, tak jejich podoba je ve všech těchto zemích více méně stejná. Dodržuje se jednotlivé barevné rozřazení značek i forma piktogramů na nich vyobrazených. Jediný rozdíl potom záleží na zpracovateli značky, kdy piktogram může mít trochu odlišnou formu stylizace, ale ve svém principu jsou vždy hodně podobné a nebo úplně stejné.

6 Summary

This bachelor thesis deals with the occurrence of abbreviations and safety signs in health care and medical documentation. There is an inexhaustible amount of abbreviations and in today's hurried times they are an inseparable part of everyday life, they are a great saving of time and also have an economic function. In the very introduction of the theoretical part, we introduced the concept of abbreviations in general, we found out that it is not entirely easy to sort them, and each of the linguists looks at them and sorts them in a slightly different way. Subsequently, we looked at how the term abbreviation is viewed by linguists in the Czech language and how linguists in the English language view it. We also focused on the division of individual types of safety signs and in case of abbreviations, their origin and some rules in writing and pronunciation.

In the analytical part, we deal with the abbreviations that occur in healthcare. Individual abbreviations are always supplemented with Czech and English meanings and are divided into groups according to which sphere they belong to as chemical compounds, hormones, diagnoses, diagnostic methods, anatomical nomenclature and institutions in healthcare. Furthermore, the visual aspect of graphic signs was compared between the Czech Republic and three English-speaking countries, namely America, Australia and Britain. Since safety signs are internationally established, their appearance is more or less the same in all these countries. The individual color classification of signs and the form of the pictograms depicted on them is kept the same. The only difference then depends on the designer or the company creating the sign in the specific country. Pictograms might have a slightly different form of stylization, but in their principle, they are always very similar or exactly the same.

Keywords: Abbreviations, acronyms, safety signs, abbreviations in healthcare

7 Použitá literatura a další zdroje

ČECHOVÁ, Marie a kolektiv. *Současná česká stylistika*. 1. vydání. Nakladatelství ISV, Praha, 2003. ISBN:80-86642-00-3.

ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda. Přehled a slovníky*. 1. vydání. Univerzita Karlova, 2011. ISBN: 978-80-246-1946-0.

DOKULIL Miloš. *Tvoření slov v češtině*. 1. vydání, Praha: Nakladatelství československé akademie věd. 1962. ISBN nevedeno.

FROMKIN, Victoria, Robert Rodman, and Nina Hyams. *An Introduction to Language*. Australia: Thomson Wadsworth, 2011. ISBN-13: 978-1-4390-8241-6 ISBN-10: 1-4390-8241-3

Great Britain. Health and Safety Executive & Great Britain. Health and Safety Executive. (2009). *Safety Signs and Signals*. Adfo Books. ISBN 978-0-7176-6359-0

GREPL, Miroslav a kolektiv. *Příruční mluvnice češtiny*. Kolektiv autorů Ústavu českého jazyka filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Nakladatelství Lidové noviny, 1995. ISBN: 80-7106-134-4.

HARTMANNOVÁ, Věra. *Pravidla českého pravopisu*. 4. vyd.-repr. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2000. ISBN isbn80-7182-054-7.

HLAVSA, Zdeněk. *Pravidla českého pravopisu: s dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Praha: Academia, 2001. s. 38. ISBN 80-200 0944-2.

HRBAČEK Josef. *Jazykové zkratky v češtině*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova. 1979. ISBN nevedeno.

HUBÁČEK, Jaroslav. *Tvoření slov v češtině*. 1. vydání. Ostrava: Ostravská univerzita. 1996. ISBN 80-7042-441-9. ISBN nevedeno.

HUDDLESTON, R., PULLUM, G.K. *The Cambridge Grammar of the English Language*. Cambridge: Cambridge University Press. 2002.

KARLÍK, P., Nekula, M., & Pleskalová, J. (Eds.). (2002). *Encyklopedický slovník češtiny*. Nakladatelství Lidové noviny.

KOS, Zdeněk. *Zkratky, značky, akronymy*. 1. vydání. Praha: Horizont. 1983. 289 s. ISBN nevedeno.

McCarthy, M., & O'Dell, F. (2002). *English Vocabulary in Use Advanced* (1st ed.). Cambridge University Press. ISBN 978-0-521-65397-8

McCarthy, M., & O'Dell, F. (2008). *Academic Vocabulary in Use with Answers* (1st ed.). Cambridge University Press. ISBN 978-0-521-68939-7

PARKINSON, Joy. *Angličtina pro sestry*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s. 2005. 313 s. ISBN 978-80-247-1282-6.

QUIRK, R., GREENBAUM, S., LEECH, G., SVARTVIK, J. A. *Comprehensive Grammar of the English Language*. Longman. 1985.

ŠMILAUER, Vladimír. *Novočeské tvoření slov: vysokoškolská příručka*. Praha: SPN, 1971. s. 16. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:f431b650-2ebf-11e8-b3ce-5ef3fc9bb22f>

ZAHRADNÍČKOVÁ, Věra, Zhradníček, Tomáš. *Pravidla českého pravopisu* 1. vydání. TZ-one. 2013. ISBN 978-80-87873-01-4

Slovníky

PAROUBKOVÁ, Jarmila. *Lékařský slovník anglicko-český, česko-anglický*. Praha: Avicenum, 1985. s. 27. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:359143b0-c50f-11e2-8c63-5ef3fc9ae867>

MINDL, Jaromír. *Slovník mezinárodních chemických akronymů, symbolů a zkratk*. 1. vydání. Brno: Vysoké učení technické v Brně, nakladatelství VUTIUM, 2019. 238 s. ISBN 978-80-214-5693-8.

Výrazy od a | Velký lékařský slovník On-Line. Výrazy od a | Velký lékařský slovník On-Line [online]. Copyright © Maxdorf 1998 [cit. 06.06.2022]. Dostupné z: <https://lekarske.slovníky.cz/>

CROWLEY, T. *Acronyms, initialisms, & abbreviations dictionary: a guide to alphabetic designations, contractions, acronyms, initialisms, abbreviations, and similar condensed appellations*. 1. vydání. Detroit: Gale Research Company, c1978. xiii, 1103 s. ISBN 0-8103-0503-8.

All Acronyms - Top Acronyms and Abbreviations Dictionary [online]. Copyright © 2005 [cit. 24.06.2022]. Dostupné z: <https://www.allacronyms.com/WSMI/medical>

Články

BOZDĚCHOVÁ, Ivana. Recept na zkratky a značky. In *Naše řeč*, 2008, roč. 91, s. 220–222 <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=8012>

CANNON, G. (1989). Abbreviations and Acronyms in English Word-Formation. *American Speech*, 64(2), 99–127. <https://doi.org/10.2307/455038>

CEJP, Ladislav. Poznámky o místě zkratk v jazyce [online]. Slovo a slovesnost, ročník 6 (1940), číslo 1, s.39 [cit. 10.06.2022]. Dostupný z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=326>

ČECHOVÁ, Kateřina. In Naše řeč, ročník 95 (2012), číslo 4, s. 220-223 <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=8262>

HELCL, Miloš. In Naše řeč, ročník 33 (1949), číslo 9-10, s. 161-170 <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=4147>

KUHN, Ivy Fenton. Abbreviations and acronyms in healthcare: when shorter isn't sweeter. Pediatric nursing, 2007, 33.5.

Journal of nursing, social studies and public health. České Budějovice: University of South Bohemia in České Budějovice, Faculty of Health and Social Studies; Vienna: International Society of Applied Preventive Medicine, 2010 . ISSN 1804-1868.

PLAG, I.: *Word-Formation in English*. Cambridge University Press, 2003

ROMPORTL, Milan. In Naše řeč, ročník 35 (1951), číslo 3-4, s.46-50 <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=4226>

STECKS, Ryan, et al. Healthcare Staff Knowledge Assessment of Common Medical Acronyms. 2019.

TSIMA BM, Mbuka DO, Mungisi M, et al. Use of Abbreviations and Acronyms among Healthcare Workers in a Resource Limited Setting. J Healthc Commun. 2017, 2:3.

Walsh KE, Gurwitz JH. (2008). Medical abbreviations: writing little and communicating less..Meyers Primary Care Institute Publications. <https://doi.org/10.1136/adc.2008.141473>. Retrieved from https://escholarship.umassmed.edu/meyers_pp/31

Internetové zdroje

11/2002 Sb. Nařízení vlády, kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů. Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 28.06.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-11>

Bezpečnostní značení a signály - Znalostní systém prevence rizik v BOZP. Úvod - Znalostní systém prevence rizik v BOZP [online]. Copyright © 2016 [cit. 28.06.2022]. Dostupné z: <https://zsbozp.vubp.cz/bezpecnostni-znaceni-a-signaly>

Internetová jazyková příručka [online] (2008–2022). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Cit. 7. 6. 2022. <<https://prirucka.ujc.cas.cz/>>.

Safety Signs. Covid Tests, Nitrile Gloves, FFP2, FFP3 and Surgical Medical Face Masks, Hand Sanitiser, Pulse Oximeters, Face Shields, Medical Supplies [online].

Copyright © 2022 Medisave. All Rights Reserved. [cit. 29.06.2022]. Dostupné z: https://www.medisave.co.uk/diagnostics-equipment/safety-signs.html?gclid=Cj0KCQjw8O-VBhCpARIsACMvVLONmdw6rWXbpxbsValbJ4VIKp-EJ9Ji5nAcEsyNcc-SKbvueg58kDUaAm3eEALw_wcB

Seznam nejpoužívanějších lékařských zkratek - Alfabet. Alfabet - Informační portál pro pečující [online]. Copyright © 2010 [cit. 18.06.2022]. Dostupné z: <https://www.alfabet.cz/vyvojova-vada-u-ditete/zdravotni-a-jina-pece/lekarske-zkratky/>

Slovník spisovného jazyka českého. [online]. Copyright © [cit. 29.06.2022]. Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=zkratka&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>

Style specifics - The Nursing and Midwifery Council. The Nursing & Midwifery Council - The Nursing and Midwifery Council [online]. Copyright © The Nursing and Midwifery Council 2022 [cit. 29.06.2022]. Dostupné z: <https://www.nmc.org.uk/tone-of-voice/style-guide/style-specifics/>

Zkratky ve zdravotnické dokumentaci – Všeobecná fakultní nemocnice v Praze. Všeobecná fakultní nemocnice v Praze [online]. Copyright © 2019 Všeobecná fakultní nemocnice v Praze, U Nemocnice 499 [cit. 09.06.2022]. Dostupné z: <https://www.vfn.cz/pacienti/informace-pro-pacienty/zkratky-ve-zdravotnicke-dokumentaci/>

8 Přílohy

8.1 Obrázkové přílohy

Obrázek 1. Piktogramy dopravního značení v Číně (Wang, 2016)	23
Obrázek 2 Zákaz parkování	24
Obrázek 3. Zákaz užívání výstražných zvukových znamení, zákaz odbočení vlevo, zákaz předjíždění	25
Obrázek 4. Radioaktivita, nebezpečí výbuchu, riziko úrazu elektrickým proudem (Nařízení vlády č. 11/2002 Sb.)	25
Obrázek 5. Umyj si ruce, vstup pouze s ochranou rouškou, použij ochranné brýle (Nařízení vlády č. 11/2002 Sb.)	25
Obrázek 6. Místo první pomoci, nouzový únik vlevo, pohotovostní telefon pro první pomoc nebo únik (Nařízení vlády č. 11/2002 Sb.)	26
Obrázek 7. Požární hadice, směrovka, hasící přístroj (Nařízení vlády č. 11/2002 Sb.) .	26
Obrázek 8. Možné odlišnosti ve stylizaci piktogramů na značkách	37
Obrázek 9. Značky ve zdravotnictví v České Republice.	39
Obrázek 10. Značky ve zdravotnictví v Austrálii	40
Obrázek 11. Značky ve zdravotnictví v Americe	41
Obrázek 12. Značky ve zdravotnictví v Británii	42